

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyébutt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny főlvetetik's pontosan és jutányosan közöltek.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország; kinevezés's előléptetések; halálozás; a dunatiszai csatorna és Korizmics ur; szóbeli eljárás hiányai; válasz a temesi levelezőnek; nemzeti színház; egyesületi közlések; Borsodmegye közgyűlése; főispánhelyettesi székfoglalás Torontálban; budapesti napló.

Spanyolország. (Uj senatorok névsora; Madridban a send ismét helyreállott.)

Anglia. (Nyugtalankodások Irlandban; statisztikai adatok; hírlapnyilatkozások Victoria krón. fölől.)

Ertesítő gabonáár; dunavizállás;

Magyar- és Erdélyország.

Ócs. s ap. kir. fősége Syraba consullá Nizzoli József eddigi alconsult, s az így megürült alconsuli állomásra Zanteban Minarely-Fitzgerald József lovagot's cs. k. nyugalmazott kapitányt méltóztatott kinevezni.

A varasdi főpostaigazgatóságnál megürült járulnokságra Nonner Frigyes ottani gyakornok lón alkalmazva.

A nm. m. kir. udv. kincstár Roller Ferencz körösmezei szerűgyelőt saját kérelme következtében erdőszei szerűgyelővé Rabóra, körösmezei szerűgyelővé pedig Rom Ferencz ugyanotti első osztályu erdőszei alkalmazva. Az aradi k. számtartói ellenőrség Mersics János nyugalmaztatása által megürült.

Mayerffy Xav. Ferencz ur pestmegyei bíró, budai vál. polgár's az ottani polg. őrsereg alezredese, pesti polgár's a pesti polgári lövésztársaság örökös főlvészmesztere, sept. 7kén hosszas betegeskedés után tüdőszélhüdben, élete 69dik évében elhunyt's 9kén a budai's pesti polg. őrsereg tisztelgése mellett kitűnő fényvel takarított el. Alig volt Budapestnek, a megyének's hazának egyesülete, jótékony intézete vagy vállalata, mellyben a hamvadó dícső polgár mindenütt gyámolólag's hó kebellet részt nem vett volna oly példásan, hogy ha Budapestnek's a megyének sok illy polgára volna: milly más alakban tűnnék akkor testvér két fővárosunk, megyék's ezekkel hazánk elöl páratlan vendégszeretete's tömörked jótéte számtalonnaknál feledhetlen marad. Béke szendergő porainak!

A dunatiszai csatorna és Korizmics ur.

Fő czélom korántsem az, hogy t. Korizmics urral feleseljek, azonban miután így kezdé czáfolatát: „olly egyeddel igen bajos tisztába jóni, ki a dolgról tárgyszeres alapos megismerést nem levén magának adni képes, szenvedélyből, előszeretettel's egyéb illyes ingó és alap-nélküli indokokból sürgeti létrehozatalát szeretett eszméjének. Illy egyed t. Balla ur a dunatiszai csatorna ellenében“ — nem hagyhatom észrevétel nélkül azon tévedéseket, mellyek czáfolatán átszövődnek.

Mellőzvéen ugyan is az általam felhozott több okot, K. ur egyes egyedül azt emelé ki: hogy a pest-szegedi folyó csatorna épen nem iszapolná be a Tiszát, minthogy 100—200 köb láb víz minden 2sod perczben, melly a csatornából folya, nem olly nagy mennyiség'sat. „A mit ha tudtam: ugy ráfogásom, gyanusításom kézzel fogható; ha nem tudtam: akkor eszélyesen cselekszem, ha addig hallgatok, mig magamat valamely szakértő által felvilágosítottam.“

Maga t. Beszédes ur, kinek legjobban kell érteni és tudni: mit akart, ezen pest-szegedi csatorna ügyét a Duna vizével akarja kimélyíteni. Én is mondhatnám tehát, hogy K. ur, vagy tudta ezt, vagy nem tudta; ha tudta: miként beszélhet 100 köb láb vizről; s ha nem tudta: miért nem világosította fel magát valamely nem szakértő által. Ha pedig épen szakértővel akarszót váltani, ugy hiszem lesz elég dolga, ha viszon-czáfolatot ír t. Vászárhelyi Pál fő vizmérnök urnak a Budapesti Hiradóban kiadott azon czáfolatára, mellyben mathematice's practice megmutatja: hogy a pest-szegedi csatorna mennyire iszapolná be a Tiszát. Elvárjuk tehát a viszonczáfolatot, ha ugyan ennek készítésére rá merné szánni magát K. ur.

Mi végre a nekem feladott 4 kérdést illeti: 1) Mily sebes és széles a Tisza Szegednél? — 2) Mennyi vizet emészt másodperczenként? — 3) Mennyire emelendi a Tisza vizszinét a csatornavíz? — 4) A Tittel és Szeged közti kanyarulatmetszések mennyi sebességet szereznének a Tiszának's ez eset hány-szor lenne elég az egész csatornai viz leeresztésére? Olly kérdések, mellyeket K. urnak t. Beszédes urtól kellett volna kérdeni, mert ha ezek olly lényegesek, miknek tudása nélkül nem lehet a pest-szegedi csa-

tornához szólni és t. Beszédes ur munkájában még sem találhatta fel K. ur — miképen védelmezheti még is a pest-szegedi csatornát, melly ezen adatok nélkül készült? És hanem lényegeskivánatok, a helyett hogy maga világosítaná fel irántuk a hazát, egy nem szakértő által kívánja ezt teljesíteni! — Kiről azonban bátran felteheti és hiheti, hogy ha közhivatal által nem akadályoztatnék, kész lenne a 2. első kérdésre felelni, a másik 2. kérdésre pedig csak épen olly hozzávetőleg, mint vizmérnök urak; mert hol a természet bizonytalan működését kell kombinálni, hogy ott a kétszer-kettő magában neveltséges, azt K. ur sem tagadja talán. Ha azonban a 4. kérdés lényeges, és alaposan kettőre nem lehet felelni, micsoda kiszámításnál fogva meri K. ur maga czáfolatában a pest-szegedi vonalnak adni az elsőséget? Annyival inkább, mert maga mondja „hogy a Tiszát Szegednél nem isméri, és így nem tudja hanyad részét teszi a csatornavíz a Tisza vizének, s azt sem, hogy ez által minő vizállás-változás eszközöltetnék a Tiszán!“ Vajjon sértve érezné magát K. ur — ha azt mondanám ezek után, hogy illy szakértővel lehetetlen tisztába jóni? —

Nem tartozván azonban a közjóra: érti é K. ur e tárgyat vagy sem, fájdalmas lélekkel térek a tárgyra magára. Fájdalmas, mert ámbár elvihatalan, hogy egy dunatiszai csatorna hasznait a vasutak ki nem pótolhatják, azt hallottam fölőle, semmi sem lesz belőle.

Nem zörög a haraszt, ha nem fujja a szél. Pedig itt nemesak suttogja am a világ, de nyilván is beszéli: hogy ezen szegény csatorna a bécs-győri vasut sorsára jutott. Mellyről azt hirtelték annak idejében hogy e vállalkozó társaságnak észében sem volt vasutat építeni, mások azonban kizárattak a vállalkozhatásból általa. Való é, vagy pletyka? nem vitatom; de az bizonyos, hogy maig sincs bécs-győri vasut. S kérdés, lesz é valaha?

A duna-tiszai csatornaterv vizsgálatára, ha jól emlékezem, 50 ezer pp. előlegeztetett. Azonban a világ azt mondja, hogy eddig még több nem tétetett volna, mint egy külföldi mérnök eljött, s Beszédes ur tervét végig nézte, azzal visszament; — pedig talán könnyebb lett volna a papirostervet Bajorországba küldeni — legalább kevesebbe került volna, mint a mérnök lehozatása, ha már ennél többet nem lett volna szándék tenni. Illy megköszönhetlen hasznu csatornát évről évre halasztgatni, valóban országos kár. Mert bármiként kürtölgessük a vasutak iszonyu hasznait, im ezennel megjövendölöm, hogy azok sem tüzi sem más épületfát nem hordanak Pestre. Ezek az ország követlen részeire a visegrádi's bogdányi's más alkalmas fekvésű hegyekből kő soha sem fog szállítani utak készítésére, holott ki merné tagadni, hogy azon leggazdagabb részeken, mellyeken nedves időkben mozdulni alig lehet, a kőutak megköszönhetlenek lennének. Fontoljuk csak meg, hogy a kőszállítás által nyereendő kőutak nem teszik é másik lábát azon kereskedésnek, mellynek a vasutak csak füllába, vagy talán csak öik kereké kőutak nélkül? De hát a tiszántali gabonát's egyéb nagy tömegű gazdag termést fel fogja é a vasut szállítani? S ki tudja a jövendőt, vajjon nem fog é Szolnoknál végződni? honnan a' s' és dohányfuvarért évenként jó esomó pénz hozathatik ki e' szegény hazából. Meglássuk, hány zsákkal telik! valamint a fuvar olcsóságát is, mellyet a monopoliumtól reményelhetni. Nem lehet azt kétségbe is hozni, hogy e' vasut a' zsiros fuvarát fogja csak szállítani, a' soványt pedig a' nyomorult szegénységnek sárban és homokban uszó kerekére hagyni. Én a' K. emelőben hajdan ezt mondtam „inkább nem kívánok szegény hasáknak egy darab vasutat is, mint sem hogy külföldi részvényeseknek kelljen érette adózni. Ezt én most még erősebben hiszem, hogy állításom alapos. Mert ha a' budapesti hid, a' dunai gőzhajozás és a' hasonló külföldi pénzen épülő monopolium vasut, évenként egy pár millió forintot kirántanak a szegény országunkból, s pedig majd kirántanak, — szeretném látni ama' hüvös calculistát, ki ennyit azok használásából betudna e' szegény országba varázsolni. Nem, ez a' legáltalósabb ámitás, bár-

miként csavarjuk is a' hurokat. —

Elvihatalan, hogy egy duna-tiszai csatorna, mellynek egyik ága Békés, Csongrád, Arad, Csanád határin a' Marosig, másik ága a' Sárrethen húzódnék keresztül, s a' Körös csatornáján a' Tiszába, innen pedig Pestig vonulna, csak egyedül alkalmas arra, melly Moldvának, Oláhországnak, Erdélynek és hazánk legtermékenyebb részeinek: ugymint Torontál, Temes, Csanád, Arad, Csongrád, Békés, Heves, Bihar, Szabolcs megyéknek és a' nagy Kunságnak's hajdu városoknak minden termékeit képes lenne Pestig, innen ellenben vissza minden szükség est szállítani és a' Sárreth nagy részéből gazdag tartományt varázsolni. S a' ki e' csatorna hasznaihoz merné mind czélszerűségre, mind olcsóságra nézve a' vasutát, sőt vasutakét hasonlítani, abból vasuti egyedáruság rina ki. Inkább egy illy végetlen hasznu csatorna statusköltéség, mint száz vasut a' külföld monopoliumos pénzén! —

Viszszatérek tehát arra, mi oka mégis, hogy e' minden vasutnál jövedelmezőbb és hasznosabb csatornavonalnak helyszinén megvizsgálására, noha reá 50 ezer forint adatott előleges költségül, mindedig még csak próba sem tétetett? Mert ha áll Beszédes ur szerint, hogy Ócsáig könnyedén vonhatni csatornát, miért nem vizsgáltatt meg azon helyszin, mellyet Beszédes ur kihagyott akkor, midőn a' csatornának rövidítéséről szölképen: „Próbák is tétettek 1) Soroksártól Pilisre; 2) Dabásról Czeglédre; 3) Tatárszent Györgyről Nagy-Körösre; de oeconomico lehetlen, mivel az ásás mélysége husz ölet fölülhaladna több ezer öl hosszúságban“ — Mire én ezen egyszerű észrevétel teszem: miért nem tétetett próba Ócsáról a' kakucsi, hartyáni és hernádi lapályon's a' vacsi erdő lapályán keresztül N. Körösnek, hol már a' n. körösi vizállás több mint 3. mérföldnyi vályút ad a' csatornának, tovább pedig a' Tiszáig mindenütt alkalmas a' lapály? S miért Tatársz. Györgytől épen? mert hiszen az örkényi emelkedettség, melly Tatárszent György és Nagy-Körös közt van, hogy sokkal magasabb Vacsnál, azt pusztá szemmel is kivehetni, Es ha csakugyan kellene is itt ott küzdeni, s bár több ezer öl hosszaságban is emelkedettséggel, kérdem: nem lenne é czélszerű és hasznos ennek legyőzésével meg birkozni azért: hogy a' lehető legeggyenesb vonal nyeressek meg?

Vasutaknál, midőn kősziklás hegyek jönnek közbe, tunelek készítettnek, és milly áron! Itten tehát azzal állni elő a' vizmérnöknek, hogy akadály is van's ez okból több mérföldre kerülni, mellyeken viendő csatorna, az akadály legyőzésénél aligha kétszer's háromszor többé nem kerülne, valóban különös. Vessük össze ama' végetlen hasznat, mellyet a' csatorna lehető legrövidebb vonalával nyerne az ország, ama kárral, mellyet olly sokkal hosszabb csatornával vesztene — vessük össze a' költséget több mérföldnyi hosszabbításánál a' csatornának, azon akadály legyőzésével, melly az egyenes vonalon fordul elő, meg fogjuk látni, milly nagy nyereség leend az egyenes vonalon. Ez tehát megérdemli, hogy megvizsgál-tassék. Szükséges é azonban ehhez olly nagy feneket keríteni, hogy a' hazai mérnökök lenézessenek *)'s épen bajor vagy angol vizmérnök hozassék? bárki megítélheti. Illyes tett csak hátra szokta vetni a' munkálat előmenetét. Gyermekkoromban szükséges tudomány helyett azt verték fejembe „An nescis longas regibus esse manus“ — mellyhez azt adom, hát Rotschild hol maradt? — Mert hogy a' vasut, mellynek Rotschild megváltója, a' csatorna által okvetlen veszteti fog, nincs ki ne hinné. A' nagy fenék-kerekítést nem ritkán arra szokta használni a' világ, hogy a' czélba vett tervből semmi se legyen. Ezen axioma után még is csak van oka az 50 ezer p. forint részvényeseinek kérdezni: vajjon miután olly igen sürgető e' csa-

*) Ugy hisszük nem azért, mintha hazai mérnökink lenézetnének, hanem practicus vizmérnökink igen igen csekély száma's nagyobb biztosság és megnyugvás miatt történt az európai híru külföldi vizmérnökök meghívatása's egy uttal főleg, hogy bíraskodhassanak is a' Beszédes és Vászárhelyi urak közt fenforgó csatornatervi nehézségek fölött. Szerk.

torna szüksége, mi annak oka, hogy a társaság eddigi munkálatairól s előhaladásáról mindaddig semmit sem olvashatott a hírlapokban? Mert hogy az előleges 50 ezer forint részvényesei ezt joggal követelhetik, nincs ki tagadni merné. És a nyúl a bokorbul csak még sincs kiugratva.

Én valóban még magam is olly hiszemre jutok végre, hogy ezen társasághoz kevés a reménység s annyival inkább szükséges lenne ezen csatorna készítettését országos költségen eszközölni, s azon társaságot, mely 2 év alatt országgyűlés óta, egy elhatározó lépést sem tett, mert a mit tett, az harmadrész lépésnek is kevés, csatorna-építési jogától elmozdítani, s ezt tenni annyival inkább országos kötelességnek vélem, mert az illy gazdag jövedelmű vállalatokba tömött pénz szegény hazánk roppant uzsorájú kölcsönének tartom. — Nem teszem ugyan fel, mit a világ beszél: hogy ittegy erszény dolgozik a vasútra és csatornára, de a következők még is erővel azon hiedelemre von, mintha e csatornát a vasut szolnoki conductora lökné ki helyéből, mert a hírlapok hallgatása erre mindenkinek okot ad, valamint a reményhez adott akkor, midőn az ötven ezer forintot sürgeték, mely summával még is csak lehetett volna eddig már valamit lendíteni, de nemakarásnak nyögés a vége.

Ujlag felhozván, hogy ezen pest-békesi vagy gyulai csatorna, a Sárrebe és Marosra nyújtandó két oldal csatornáival, az *alföldnek minden termékeit képes lenne egy naga Pestre szállítani*: következőleg hogy ez egy lenne a legjövendőbb vállalatok közül, azon ohajtással végzem felszólalásom: vajha e csatorna orsz. költségen építtetnék! Balla.

Bécs sept. 2kán. Pillanatim drágák levén nem akartam elmulasztani, hogy ne írjak a rövid-utú eljárásról s így azon kevés időt, mi jelenleg jutott, némileg hasznosra ne fordítsam. — Egész utamon mint kísértet, úgy járt előttem és utánam és körültem a magyar törvényhozásnak egyik újabb szüleménye, t. i. az 1836: 20d. és 1840: 11d. törvényczikelyek; ide értve a végrehajtásról szóló 1836: 15. törvényczikket is. Mikre nézve azt mondom, hogy az újabb törvényhozás, midőn a régi bajt orvosolni akarta, egyik tulságból a másikba szökött, és hogy ekként a különbség csak abban áll, hogy a régi törvény a hitelezőt: az új pedig az adóst sújtja. Holott a törvényhozás szemei előtt egyedül az egy örök igazságnak kell érvényesnek lenni minden részrehajlás nélkül s nem volt szabad, (legalább ez élrányos nem) a hitelező lábából kihúzni a tuskészuronyt és azt az adósába döfni. Már pedig így áll a dolog!...

Mert régente az igaz, hogy az alperes, érezve a sáfrány-illatot, vagy is a bírói foglalat, előkutató minden avaska lomjait, méteyes bárányait, rosz dongáit, ósz-szemöldökü, sánta-béna, rokkant, csökönyös avagy cholericus lovait, selejt-tehencit s azoknak is véneit, nyálkás borait stb. megbecsülteté (a becsüsökeleleve amugy in camera sinceritatis egyikét szót váltva és őket amugy more patrio megbabonázva) s becsáron a szegény hitelezőnek nyakába sózta, mosolyok között mormolva magában amugy dévajosan: „no hiszen, isten irgalmazzon neked te jámbor!” S midőn a szegény felperes az illy szemetet elvitte, méltán kiáltott utána az alperes ama híres csárdás szavával: „szegény tatár!...”

Ugyanis: ha félannyi áron elvesztegethető felpörös az illy vagyont, a mennyivel neki alperes tartozott, úgy még azt mondotta, hogy hagyján! Ez tehát az élő igazsággal meg nem egyezett; világos!...

De lássuk már most, hogyan egyezik meg az élő igazsággal az újabb rendszer? S méltán felelhetjük: hogy a gyógyszer roszszabbá lón a bajnál! Mert a pénzbeli végrehajtásnál, tudván azt az árverő, hogy a nemesi birtok nála csak mint bírói zálog marad s minden órán kiváltható, igen természetes dolog, hogy a lehető legkevesbet igéri meg érte! De úgy is van ez in praxi; mert nem egy sem nem két esetet tudok, hol egy köblös (hold) földért 2 ezüst forintnál nem volt ki többet adott volna, notabene! első rendű s osztályzatú határon és földért! s az ember — t. i. az alperes (vagy is az adós) koldusbotra jutott!...

Igaz, hogy erre lelkesedett legislatoraink azt felelik: „tudjuk mi azt atyafi! de hiába! mi úgy vagyunk vele, hogy mindig a második lépést vagyunk tenni kénytelenek, hogy vele tandem aliquando az elsőt is kivihassuk! Mire én azt mondom: hogy nincs kifogásom ellene, mert ennek így kell lenni, különben a sok rövidlátásuak miatt a föld soha sem lesz fölzsabadít-

va: pedig ennek meg kell történni; mert az ellenkező vihatatlanul idomtalan (abnormis) és így nemzeti enyészethez vezető állapot levén, elháríttatása mindenek előtti fő-fő kellék a hazában!...

Igen ám, de a 19dik század, ezen humanitas korszaka, nem kap é általa olly bélyeget, mely magán az embertelenség gyászszínét viseli? akkor, midőn számtalan ártatlan ember a törvény tökéletlenségének áldozatul s nyomorult martalécul esik!...

Ámde van e törvénynek még más hiánya is, t. i. hogy semmi külalakja (formalitása) ezen eljárásnak nincsen, mert e szerint a netalán önkénykedni akaró szóperbeli bírónak tág kapu nyílik ama híres „inci-vinci convinci“ fogásokra, t. i. ő ha akarja, az írásbeli védelmet el nem fogadja, hanem azt mondja, feleljenek az urak szóval s akkor azt írja be a jegyzőkönyvbe, a mi neki tetszik (t. i. holmi ákum-bákumot... a jeles, talán igen alapos védelem helyébe) sőt többet mondok, „semmit“ sem ígát jegyzőkönyvébe! stb. S ha a felek egyike fölébbvinni akarna, nincs mit! mert jegyzőkönyv nem is létezik. (Esedezem, ne nevesse ezt senki, mert jól mondja a német: a ki utóljára nevet, jól csak az nevet!...)

Avagy miért van a csödpörökben megállapítva a külalak? még pedig többi között az is, hogy minden csomó s adat kétszer (in dupplo) legyen meg? mert tapasztalás tanítá, hogy számtalan pör (ha már más mód nem volt segíni a dolgot!) elsikkadt mindenestül örökre!... kellene biz arra külalak! hanem hozzá tenni, hogy nyolcz nap alatt a felelések végkép befejeztessenek, különben mindenesetre végítélet hozatik stb. Emlékezzünk, esdek, hogy e törvény értelmében világosságra hozható és így gyakran igen fontos ügyek is vitattatnak. Mit olly hebehurgyázva s rögtönözve jól kifejteti s megérteni lehetetlen. —

Mi pedig a pénzbeli végrehajtást illeti, erre nézve egy különös cikk írását közelebbre tartom fen magamnak; talán valami óriási tehetséget ébreszthetnek parányisággal gyógyítási működésre. Zombory Leopold.

Válasz a N. U. temesi levelezőjének. Az eddigiekből látható, miként a temesi levelező, ki nem kerülheti ezen dilemmát: vagy azért kívánta követelőleg a kormánytól, hogy a temesi sorokat élethelptessegvagyazért szolt hogymondjona temesi conservatívek közül is valaki főhangzó de mitsem jelentő szokat; első esetben vagy erővel akará körülvétni a megyei tanácskozások teremt, vagy legnagyobb politikai botlást elkövetve, erkölcsileg lehető mélyen kívánta sérteni a közhivatalnoki tisztelt testületet, s ennek egész jövőjét kiforgatni; — második esetben szolt, hogy szóljon, vagy is kiáltott hogy zaj legyen, hihetőleg nem más okból, hanem hogy a conservatív pártnak Temesben is létezését tudtál adja.

Csak ez utóbbi jelentés mellett nyilatkozott a N. U. érdemud szerkesztősége, különben — mint már érintve volt — ollyatén gyanunak tenné ki magát, mintha vagy nem tudná, mit kíván az alkotvány megvédetése s fejlesztése; vagy ezen kettős célra szükséges eszközöket ismervén, azok kellő használatát szándékosan mulasztaná el. Hogy ezen értelemben a temesi sorokat örömmel üdvözlé, igen természetesnek látom; mert ki valamit olly hön ohajt, mint a N. U. hazánk számára stabilistico-conservatív pártot; ki továbbá szive ápoljának jeleivel olly gyéren találkozik, mint a N. U. megyei életünk terén conservatív magyar elemekkel: annak kapva kell kapnia minden legkisebb jelességen, mely a kedvelt eszme tovább terjedésére mutat. Ollyformán van e dolog, mint ha háboru idején szorultságban levő tiszthez önkéntesek érkeznek: „adjatok nekik fegyvert, — kiált ez; csatasíkon majd vizsgálatot tart fölöttük az ellen fegyvere.”

És valóban kötelességünk szerint meg is kezdetünk a vizsgálatot, mi közben kitünt, miszerint a temesi ur útni csak ütne; de még most nem igen bírja megkülönböztetni az ellent saját feleitől, s ez okból ütlegeiből több jut baráti, mint ellensége számára. Ezt leginkább azért jegyeztem meg, mivel temesi ellenem a N. U. érdemud szerkesztősége által tett helyeslő észrevételre, mint valami észgyőző argumentumra hivatkozik. Meglátjuk, a jó ur mint fogja eddigi következtetéseinket magától elhárítani.

Itt bizást véget vethetnék minden további vesződségnek; azonban mivel a temesi urnak politikai oktatásra nem kevésbé van szüksége mint bármelylyükünknek — jövőre irányzatul néhány fölvilágosi-

tással segítem. Mondottam s pedig egy és ugyanazon cikkben (Jelenkor 62 sz.) hogy az érett megfontolás koránya mosolyg felénk, s mindinkább elközelg a politikai érettség: — de kizárják é ezen szók egyéb hiányok lehetőségét? nem szabad é ennélfogva mondanom, nincsenek tiszta fogalmaink azokról, miket leggyakrabban forgatunk ajkainkon? Vegyük a dolgot példában. Ha a Pesti Hirlap első szerkesztője azon vezérezkiket, mikkel egy időben mindent annyira megrázott, ma ujra elmondaná, vajjon fognak é sorai azon hatást gyakorolni, mint ez előtt 4 évvel? Mennyire devalválók azok értékét most s hány szüretesen menne át minden egyes állítás, mielőtt elfogadtatnék! — Hogy ez így fogna történni, a N. U. emberei legkevésbé tagadhatandják, ha csak bevallani nem akarják, hogy olly lapra, minő az egykori P. Hirlap volt, maig is sokkal nagyobb szükségünk van, mint például a N. Ujságra. S ha a dolog így áll, kérdem miért áll így? bizonyára nem más okból, hanem mivel fölébredt nemzet 4 év alatt sokat halad s ha nem is a teendők sorozatát, de az egyes teendők eszközésének módját ennyi idő alatt masként tanulja szemlélni. Tehát nincs é igazam, midőn állítom, hogy a politikai érettség mind inkább elközelg.

Ámde következik é ezekből, hogy minderről tiszta fogalommal már bírnok is? Mi emlegettetik mai napgyakrabban alkotvány s meggyeszerkesztésnél — s azért állíthatni é, hogy egyező tehát tiszta fogalmak keringnek közöttünk e nagy fontosságú két tárgyrul? Az új pesti Hirlap francia s német írókból kölcsönzi állításainak támaszát — lehet é az magyar alkotvány, mely illy tanok egyedüli kifolyása? Mit mondjunk e tekintetben magáról a N. Ujságról? midőn kivált ez olly különös értelemben látszik használni az alkotvány s meggyeszer szer szokat, mihez képest épen akkor, midőn e palladiumok védelmére áll elő, alig tesz mást, mint kígyót békát kiáltoz minden legkisebb szabad nyilatkozatra, másfelől meg takargatni ügyekszik azon részeket, mik napról napra tágasbak és számosabbak kezdenek lenni alkotványos éltünk körében.

Van é Magyarországon ember, ki az aristokratia fontosságát inkább megismérné, mint a Nemzeti Ujság s mégis ha végig nézünk eddigi működésén, alig mutathatni föl néhány eszmét, mellyek szoroson aristokrátiánk szilárdítására volnának irányozva, úgy hogy eddig negatív működés vagy is az oppositio megmegtámasztásán kívül e lapokban keveset találunk; — sőt mi azon egyes eseteket illeti, mellyek kötelességévé tették volna országos méltósággal fölruházott nagyaink érdekében a fölzsólalást; vagy mellőzé az egészet, vagy abban nem látott egyebet a politikai életnek egyeseket sújtó forgandóságánál. Pedig a tiszta fogalmak szerinti cselekvés abban állna: kiszemelni a csorbákat, mik az alkotványon ejtettek; örködni a meglevő fölött úgy, hogy ne csak a megtört oppositiónak kiáltunk utána balfogásit, hanem bármí hatalomnak is meg merjük mondani, hogy fáj, ha legszentebb jogainkban sértetünk, hogy bár stabilismusi zászló alá esküvénk, borzadunk még is ollyféle haladástól, mellyben kiki erőszakról üzelve fut viszályfelé.

Azért hogy polit. tekintetben szebben kezd felénk mosolygani a józan megfontolás koránya — mit hiányunk megismerése mellett is itt ujra ismétlek — van közöttünk gyermekies dacz, van aszszonyi félelem; — illy gyermekies dacz az, ha bizonyos elemről álmódzva éjjel nappal, ellenszegülünk saját eszünk sugallatának, s a helyett hogy mérsékelt haladástól várnök nemzeti szebb jövőnket azon bizonyos elemre s annak egy idő óta védőjire támaszkodva — rákmódra kívánunk haladni, vagy legjobb esetben csontosultani egy helyett megállapodni, nem akarván észrevenni, hogy előbb utóbb annál nagyobb erővel fogunk tova sodratni. Illy aszszonyi félelem, midőn minden szabadabb tett söt szabadabb szó előtt összeborzadunk anathemá kiáltva és szinlett rettenés vagy valóságos rémulésünk közben azok elől futunk, kikkel egyesülünk kellene, s azokhoz folyamodunk, kiktől mindkettőnknek tisztán tartani magát fő kötelességünk volna. Midőn ezt s hasonlókát teszszük — saevimus in viscera propria s a nélkül hogy észrevennök, fejszét ragadva döngetjük alkotványunk fáját. Igen! vagyunk is politikailag érettek, nem is; ha politikai érettség jele: pártokra szakadozni, rendszereket állítani rendszer ellenbe; győzni é semmivé tenni saját véreinket, vagy meggyőzni é semmivé lenni általok; nem látni egye-

bet egyes töredékeknel, kiszemelni a hullámhánya darabot, mellyen az örvényből kiuszunk, 's nem gondolni vele, ha e' törekvésünk közben egymás után buktatjuk el társainkat, míg elvégre kifáradva magunk is elmerülünk — ha ezek politikai érettségjelei, úgy mi politikai érettséggel nem kis mértékben dicsekedhetünk.

De ha arról van szó, hogy Európa civilisált népei közt mint alkotmányos független nemzet álljunk fön továbbra is, hogy mint nemzet-egész ügyekezünk valahára föllépni a' cselekvőség terén; alkotmányunkat ne tekintsük pusztán 's egyedül oly bástyaként, melly mögé mindannyiszor elbujhatunk, a' hányszor képzelt vagy valódi érdekeink megtámadtatnak; meggyeszerkezetünk szellemét tanuljuk ismérni valahára, 's azért, mert e' kimondhatlan becsü institutiót elfajulni hagyjuk, ne állapodjunk meg a' jelennél, vagy lemondva minden reményről, soha nem létesíthető idegen formák után esengjünk, hanem e' helyett komolyan lássunk a' hiányok ke ll ó u t o n i k i p u h a t o l á s á h o z, meggyeszerkezetünk újra élesztetéséhez; ha arról van szó, hogy csöndre szólítva szenvedélyünket, vessünk határt a' tömérdek visszaélésnek, ébreszszük föl minmagunkban a' rend érzetét, ügyekezünk szabadságunk érdekében kimetélni azon részeket, mik erőszakos elnyomatást hozhatnak nyakunkra: — már ekkor elég ha mondhatjuk, miszerint nálunk is fejledez a' politikai érettség koránya.

Nem vagyunk pedig e' tekintetben érettek, mert arra, hogy nemzet a' politikai számítások főnsőbb fokaira emelkedhessék — idő kívántatik; annak hogy e' nemzet fölbredett, nem nagy ideje; még kevésb hogy számíthatni kezd. Midőn tehát az állittatik, hogy ma már politikai érettség tekintetében tovább vagyunk mint évek előtt valánk; — koránsem az a' következtetés, mintha többé legkisebb bajunk sem volna, hanem hogy nem egy tárgyra nézve jőzanabb 's megállapodottabb gondolkodással bírnak, mint csak néhány évvel is ezelőtt. Ha még ide gondoljuk, miként országgyűlés óta sok másképp fejlett ki, mint tán legtöbb magyar urnak számítása szerint kellett volna, még érthetőbbekké válnak soraim, 's legfőljebb a' temesi levelezőnek jutand eszébe azért haragudni rám, mivel előbbre haladásunkat megismerve, minden tekintetbeni érettségünket tagadni merém. folyt.

Nemzeti színház. Az igazgatóság által f. é. február 17-éről kihirdetett három drama i j u t a l o m e l s e j é r e, melly f. é. sept. 1-jeig beküldendő, e g y a' m a g y a r é l e t b ű l v e t t t á r g y u n é p i e s, de a l j a s s á g o k t ű l m e n t s z i n m ű r e, 50 arany pályadíj 's azonfölül a' jutalomhirdetésben nyilvánított részilletekben állapított meg — a' kijelölt határidőig köv. színművek érkeztek be u. m.: 1) S z e r e l e m m ű v e. Regényes színmű, dalok és látványokkal 4 szakaszban. Jelige: „Hej magyar! a' fegyvert eldobád, kötőd be sujtásiddal sérveid.“ — 2) M e s t e r e m b e r, eredeti színmű, dalokkal 3 szakaszban. Jelige: „Jelen körülményink közt hazánknak egyik fő figyelmet igénylő néposztálya le- vén az iparüzőké, — illő, sőt szükséges, hogy a' költészet, különösen az életbevágó színpad is, becsülést gerjeszzen irántok 's nemesítőleg hasson reájok.“ — 3) H a m i s j á t é k o s a k. Eredeti vígjáték 4 föl- von. Jelige: „Ember embernek farkasa.“ — 4) T i t o k é s c s a l ó d á s. Eredeti dramai színmű dalokkal, 4 szakaszban. Jelige: „A' titkot a' tyúk is kikaparja. Közmonda.“ — 5) B e r t a. Népszínmű 4 föl- vonásban. Jelige: „Erény az, mi kiemel az állatiaságból 's Istenekhez hasonlóságot tesz. Régi iró.“ — 6) I s t e n k e z e, vagy a' szabólegény. Színjáték 4 szakaszban. Jelige: „Túrj, de ne zúgj, fáradva remélj.“ — 7) A' k é t g y á m. Népszínmű 4 fölvonásban. Jelige: „Linea recta est brevissima.“ — 8) A z o b s i t o s. Né- pies színmű dalokkal 4 szakaszban. Jelige: „Katona vagyok én, kiszolgált katona, csak káplár sem voltam, mindig közkatona. Petőfi.“ — 9) 1838. Eredeti színmű 3 szakaszban. Jelige: „Hol népes házsorok jegyzék az utakat, Most vad moraj között Fut gyilkos áradat.“ — 10) F ő i s k o l a i é l e t. Vigjáték 5 felvonásban. Jelige: „Itt a' pohár! itt a' bor, Vigasztal ez mindenkor.“ Kiszaludy K. — 11) A' r a b l ó. Népszínmű 3 szakaszban. Jelige: „Aujourd'hui le poète dit: le peuple. Victor Hugo.“ — 12) H a l á s z l e á n y. Eredeti színmű 3 felvonásban. Jelige: „Népnevelés ügyét hány szó vitatta meg immár, A' nép folyvást nő 's nincs nevelése különb.“ Czuczor Gergely. — 13) U r i h ö l g y é s p a r a s z t l e g é n y.

Eredeti népszínmű 3 szakaszban, dalokkal és tánc- czal. Jelige: „Von eignem Boden, dem du bist entsprossen, Musst du hinar zur höh'ren Kunstregion.“ — 14) S z e r e l e m é s á l d o z a t. Drama 3 föl- vonásban: „Un coeur amoureux prend un plaisir extrême, à se voir redevable a ce qu'il aime.“ Molière. 15) C a t a n z a r o C o n r a d. Történeli dráma 4 föl- vonásban. Jelige: „Hazádnak rendületlenül légy híve oh magyar!“ — 16) S z e g e t s z e g g e l. Szí- njáték 3 felvonásban, és 17 H o n t a l a n. Színjáték 4 fölvonásban. Mindkettő egy kisérő levéllel, mellynek felső czímboritéka alulirhoz, belső boritéka m. gróf Ráday Gedeon urhoz szólott, azon hátrattal, hogy: „A' Hontalan és Szegetszegegellel nevezett két munkácska, figyelemre méltatása után bontandó fel, ellenkező esetben bontatlanul elégetendő.“ — Az első- től tizennegyedik számig bezárólag terjedő színmű- vek, jeligés levelek az elnök 's még két tag pecsét- jeikkel lezárt boritékban az elnöknel letétetvén, a' jutalomhirdetésben megnevezett pályabírák között kiosztattak. A' bírálat eredménye 's jutalom-kiszol- gáltatásról jelentés annak idejében következni fog. — A' 15dik számú, mint történeli dráma, a' választ- vány véleménye szerint, az 1846iki sept. 1-ére kijel- ölt 100 aranyos pályára tartozónak tekintetvén, az akkorra beérkezendő pályaszínművekhez fog soroz- tatni; — a' 16. és 17dik számnak pedig, szerzőjük a' beküldés módjára vonatkozó föltételeit a' jutalomhirdetésnek meg nem tartván, a' pályázástól elmozdít- va, az állandó színbíráló választványhoz rendeltet- tek áttétetni, 's netalan alkalmasoknak találtatván, leendő előadatusuk esetére, a' rendes dramai díjazás- ban fognak részesítettetni, ellenkező esetben, a' nemzeti színház titoknokától visszavehetők lesznek. Kelt Pesten sept. 3kán 1845. a' pályabíráló választvány megbiztatból F á n c s y L a j o s, n. szính. igazgat. ügyvivő 's választvány egyik tagja.

A' Jégverés ellen kölesönösen biztosító magyar egyesület aug. 22kén tartott gyűlése.

Az egyesületi szabályok 21. §-sza évenként aug- gustusi vásár alkalmakor közgyűlést tartatni rendel a' netalan előforduló panaszok és javaslatok elinté- zése végett. Minthogy ez alkalommal sem a' tagok a' közgyűlés megtarthatására elegendő számmal meg nem jelentek, sem közgyűlési intézkedést igénylő panaszok és javaslatok fen nem forogtak: a' jelen volt tagok helytartóságitanácsnok H a v a s J ó z s e f u r ő n s á g a helyettes elnökle alatt választványnyá alakultak. Az ülés figyelmét kiválólag három rokon tartalom folyamodvány foglala el, mellyekben az il- lető folyamodók a' társaságnál biztosított 's jégverés által megkárosított (részint szőlő- részint dohány-) termésökért — mind a' mellett is, hogy a' kár beje- lentése hetekkel a' szabályok 13. §-sában megsza- bított határidő után történt vala — kártalanítást kértek. Minthogy azonban a' késedelemből eredő feleletle- her a' fölfordott esetek egyikében sem járultak a' társaságra, vagy ennek ügynökeire; — mivel továbbá a' társaság és biztosítottainak kölcsönös kötelezte- tések a' szabályokban — mellyek szigorú megtartá- sa egyedül alapja az egyesületek fenállhatásának — világosan kijelöltetvük; — és mivel ezen folyamodvá- nyok olly határozatot tárgyazának, melly a' szabá- lyok 13. §-sának gyökere megváltoztatását foglal- ná magában, mi csak a' szabályok 26. §-sában kijel- ölt mód megtartása mellett, 's ekkor is csak jövő, nem pedig mult esetekre is alkalmazhatólag történ- hetnék meg: a' kormányzó választvány azon tekin- tetnél fogva, mellyre az egyesületi szabályok és tör- vényesség irányában magát köteleztettek érzi, a' fo- lyamodók kérelmét nem teljesíthette. — Végül a' vá- lasztvány a' közönséggeli folytonos közlekedés si- keresb eszközét nem ismervén a' sajtói nyilvános- ságnál, a' társasági ülések tárgyait ezentul mindig hírlapokban nyilvánítatni határozá. — Választvá- nyi meghagyásból G y u r m á n A d o l f egyesületi jegyző.

Borsodmegyel közgyűlés. M i s k o l c z a u g. 25én. Megyénk évnegyedes közgyűlését e. alispáni elnöklet alatt f. hó 11én kezdé meg. Az elnöki szabá- lyos jelentés a' megye jelen szomorú állásáról kör- rülményesen értesíté a' RRket 's a' nagy árvíz-csa- pásról, melly székvarosunkat érte 's melly annyival sajnosabb, mert jobban 's kevesebb az egész megye 's a' haza több vidékei szenvedvén hasonló károk alatt, önbajaik által elfoglaltaktól enyhítő részvét és segély aligha várható; azonban eziránt a' n. mélt. hta- nácsnál már a' szükséges lépések megtétettek, va- lamint a' közlekedések helyreállitása iránt is; és

csak azuri hatóságoktól függő mezőkeresztesi és edelényi vonalok hiányzanak még a' sürgető szolgál- bírói 's e. alispáni felszólítás után is; — az illető uro- dalmi ügyészek erre replicázni kezdenek, különösen az edelényi annyira ment, hogy urodalma uti intéz- kedéseit részint megtörtént-részint történendőknek állitá, 's hivatkozott a' szomszéd birtokosakra; közü- lők egy fel is kelt, de közmultságunkra cserben ha- gyá a' hivatkozót; hogy is ne! midőn köztudomás sze- rint legközelebb is egy hajdon lett áldozatjává a' ki- mentetni czélzott töltésnek, 's a' szomszéd birtoko- sak legjobban érezheték kárát a' hiányzó közleke- désnek. Bizony, bizony vastag öncsalódás vagy fal- lacia szükséges az ilyen hivatkozásokra; de hasonló tényeknek némely jó urak már a' politikai élet terén is gyakorlatában vagynak, exempla sunt odiosa. — Magányosak ügyeiben kelt felsőbb rendeletek olvas- tattak fel; kisgyűlésink jegyzőkönyvei hitelesített- tek 's ezek közt nevezetesb volt a' felsőbb intézvény, melly a' katonai hatalomnak szükség esetében tiszt- viselőink általi használhatását megengedi 's melly a' tárgy fontossága miatt közgyűlésre tétetett át, ér- dekes vita után azt végezték a' RR, hogy örülnek raj- ta, mikép ezen felsőbb intézvényben a' katonai ha- talomnak a' polgári alatti állása elvileg befoglal- tatik; azonban a' tulajdonított jogot csak köz- vagy kisgyűlésink és a' törvényszékek vagy azok nem tartása esetében a' fő és alispáni hivatal használhat- ják, a' megye fentartván a' felelősségrevonás jogát; a' mennyiben pedig ezen ügy a' municipalitások ren- dezése körüli kérdésekbe vág, az utasító választ- ványnak kiadatik. — Magányos vagy részletes vál- lalkozások tájékozásaul leküldetvén a' tiszaszabá- lyozási országos terv, Sz. B. volt országgyűlési kö- vetünk — megemlítvén azt, hogy ez ügyben a' szom- széd megyék már munkálkodni sietnek 's csak Bor- sod van még tétlenségben, mellynek pedig mint köz- benfekvő megyének leginkább áll érdekében az e- lötte 's utána fekvőkkel egyiránt 's egyetértve arány- lag haladni, a' szomszédok példájára a' tiszai birto- kosoknak társulatba állását ajánlotta 's mind a' mun- kálatokban leendő egyetértés 's kellő öszpontosság, mind az ohajtott siker gyorsabb elérése tekintetből a' közszeretethen álló 's minden megyétől általányo- san tisztelt 's érdekek egyesítésében páratlan tapin- tatú volt főisp. helyettesünket b. Vay Miklóst k. biz- tosul kikéretni javasla, 's végül nádor ő fenségének ez ügyben is a' nemzet érdekét emelő kegyes buz- góságnért köszönő felirást indítványozott, *) és a' RR. a' korszerű szózáttól áthatva azt egész terjel- mében elfogadák. — Harmadik napon pedig szaz t. bírói választának a' RR. 's vegye a' b. p. Híradó ér- demdús levelezője őszinte sajnálatunk kijelentéséa' felett, hogy az ephorusokból ujlag kimaradtak töb- ben azok közül, kikért tavol olly nagy jeremiádot in- tonált; kortes nem volt jelen, mint ezt egyik tekinté- lye közgyűlésben kimondá, az értelmiség ellenében pedig csak türnünk kell 's meglegedni vizasztalá- sul e' jelmondattal „azért él magyar, áll Buda még“ — Zala levelére a' részek visszakapcsolatása iránt mi is felirást határoztunk, 's ez alkalommal ifjabb volt országgyűl. követünk előhozá, mikép ott, midőn a' kormányt törvényteljesítésre sürgetjük, minmagunk- nak sem szabad hátramaradnunk, 's áttérve az élet practicali mezejére például kereste ki a' fuvarosok iránt kelt czélszerű törvényt, — mellynek hogy tel- jesítése nem jutott eddig eszünkbe, azzalcsak a' keres- kedés biztossága szenved 's a' bírói önkénynek nyit- tatik tér, mi a' törvényben rendelt fuvaroknyvek mel- lett kikerültetnék; ezek életbeléptetését kíváná tehát elhatározatni, mi el is fogadtatott. A' helybeli takar- képnztár kedveért elhatározatott, hogy f. évi oct. 1 től minden hó elején egyedül a' betáblázások végett közgyűlést fogunk tartani 's ezt a' nm. htanácsnak köröztetésül feljelentetni rendeltük. Haladunk! Lám mit tesz a' takarékpnztár! előbb a' megyei irodát ker- getti ki helyéből évenkénti száz p. forintért, 's annak több ezerbe kerülő új épületet kell tennünk a' nemesi pénztárból (az ilyen eljárások aztán nagy kecsge- tetőji 's ébresztőji a' nemes tehervállalási hajlamá- nak!) most meg az annyi ösben diszelgő a n g a r i c a -

*) És ezt nevezi aztán a' B. p. Híradó levelezője csengetyűs courbetti rozásában az elveszett juh megtéré- sének! hát van valaki az oppositiónak nem bánjuk bár leg- tulzóbba tagjai közül is, ki ő fenségének magasztos érde- meitől a' hazafui méltánylást megtagadná? Bizony, bi- zony! e' szerencsétlen applicatio mutatja, hogy e' jó ur 1842ben csak charlatánkodott Montesquieu és Filangieri- ből, 's vagy Loyola tanitványa a' politika mezején, vagy az ártatlanok egyike irlandi értelemben. Beküldő.

lis gyűléseket szoritja háttérbe hónapszámra tartandó gyűléseivel, 's itt már az adófizető pénztár rovására, mely a' szaporodandó előfogatok terhét viseli! no de e' rend csak a' coulissak megett történik, az egész igen szép köntöst visel t. i. az ország, hitel emelését. (Folytatása következik.)

Torontálmegyel főispáni székfoglalás.

N. Beeskerek aug. 15 én F. hó 11 én ment véghez borbély Gyertyánffy Dávid főisp. helyt. ő nagys. ünnepélyes beigtatása. Ezt megelőzte napon megyei küldöttség mintegy nyolczvan hintóval kísérvén be sz. György helységéből főisp. helyt. urat, itt a' már összegyűlt RRék által legszívesb öröm-kijelentésekkel fogadtatott. Nem szükség azon fényes pompát 's tiszteledéseket, mik szokásos kivilágítások, faklyás zenék 's több táncmulatságból álltak, terjedelmesen leírni, mivel ezek már eléggé ismertetsek, csak azon egyet -- 's ez a' külfénynél többet érő, mert beléértke van -- érintjük meg, hogy ő nagysága a' RRdek részéről érzett szívbeli örvendezések oly nyilvánításában részesült, mely csilhatlan bizonyosságul szolgál annak, hogy ő e' megyében való dilag tiszteletetik. Gyűlés első napján zsufolva tömött teremben, a' karzaton ékeskedett hölgykoszoru pompájában foglalta el székét főisp. helyt. ur, nyájas beszéddel üdvözölve a' KK. és RRket 's közben az esküt is másodalispán ur szavai után letéve, a' RRék részéről főjegyzőnk viszonzotta ő nagysága üdvözlését alább köv. beszéddel 's ezek után alispánunk a' megye állapotáról tönjelentést. A' főisp. hto esküformája iránt most mi felszólalás sem történt, mivel a' megye azt már a' jul. 7kei közgyűlésben tárgyalván, aggodalmát jelenté ki akkor, hogy abban a' hazáról említés nem tétetik, miért is e' tárgy jövő országgyűlésre följegyeztetett. Uj kormányzónk indítványt tett, miszerint küldöttség neveztessek a' főhg. nádornak 50 évi magas és fényes érdemektől tündöklő hivatalnoksága szerencsés elérésén érzett közörömet megviendő, ez közakarattal végzésbe ment 's a' számos tagból álló küldöttség elnökévé gr. Nákó Sándor jelöltetett ki. Folyvást tartó gyűlésünkben ha nevezetes dolgok fordulandnak elő, közleni fogjuk. -- Zombori Rónay Móríc megyei főjegyzőnek főisp.-helyettes-székfoglaláskori beszéde: Mélt. 's a' t. ur! A' valódi érdemnek sohasem maradhat el illő jutalma, bár néha félreösmerés, alkalmhiányzás, vagy egyéb körülmények viszszatorzóztatják is azt, de az igazi érdem, mint a' sokáig fel nem sarjazható igazság is elvégre megülly diadal ünnepét! Bölesen van elrendelve a' természetben, hogy jeles elme, szilárd jellem, polg. erény, megfizetett munkásság 's más kitűnő tulajdonok, melyek által érdemeket szereshetni, nem egy rend kizárólagos sajátai, hanem azok a' polg. társaság akármely osztályában feltalálhatók, azért általok egyiránt arathat borostyánokat a' biborban és szerényebb köntösben született, az ohajtott béke áldásai közt a' műzák csendes honában élő böles és a' közszolgálatokban megtörődött polgár szintűgy, mint csatamoraj közepett a' harc mezéjén győzelmeket nyert hadvezér. Tudjuk a' történetkönyvekből, hogy valahányszor a' nyilvános életben az érdemek megtiszteltettek, dicsőítetttek, az illy napok mint nevezetes események emlékének örökítésére, díszének emelésére mindenkor örömmünnepek szoktak tartatni, melyek alkotmányos országban a' polgártársak részéről a' jutalmazott iránti tisztelet- szeretet- 's minden rokonérzelmek kijelentésiben nyilatkoznak, 's nem tagadhatni, mikép eféle ünnepek, terjedjenek ezek ki egy egész országra, vagy ennek csak egy részére, azon tartomány vagy testület, mely hasonló örömben részesül, új korszaknak néz elibe, korszaknak, melyhez a' jóvendőt mind inkább biztosító remények csatlakozvák 's melyből a' boldogító jóllét írja csörgedezhet; szerencsések az emberek, ha táplált reményeik valósulnak, a' dicsőség mindig annak sugározza körül halántékát, ki a' jóllétet 's boldogságot megalapította.

Hazánk ősi alkotványa szerint a' főisp. székfoglalás mindenkor örömnappal, mit azonban e' szép megye egy barbár népnek örökre gyászos emlékeztető dulusa miatt másfél századig nem élvezhete, míg végre IIIik Károly dicső uralkodása alatt a' halhatatlan emlékü szabandjai hg. vezérlette hadak diadalmas fegyverei által e' tartomány a' török járom alól felszabadítatván, később 1779ik évben a' nagy királynő alatt megyei minőségben az anyaországhoz viszszakapcsoltatott 's azóta udonan alkotványos étnek és szabadságnak orvendve, már kilencz izben

ünneplé főkormányzóinak fényes beigtatását, melyek közül a' többi nevezetes és saját érdemeinél fogva jelenleg is becsben tartott korszakot elhallgatva Toront. csak azon időszakát említem meg, midőn 1836. folyta alatt tulajdon fiában, akkori első alispánjában, a' köztiszteletű Hertelendy Ignác ur ő mélt. főispán-helyettesként nyervén kormányzóját, ugyanezen jeles férfut három év mulva, miután előbb cs. kir. kamaráság 's udv. tanácsosi cízzel díszítetett, legmagasb kir. kegyelemnél fogva főisp. székébe hivatni szemlélté.

Nem kell bővebben rajzolni azon örvendezéseket, melyektől akkor szinte a' megyei RRék keblei dagadoztak, mivel azok, mint a' legujabb idő történetei Torontál nagy a' kiesinye előtt tudvák, valamint az is közönségesen ösméretes, hogy a' magasztalt férfin kitűnő tulajdonai 's fényes érdemei által magának dicső nevet szereszvén, e' megyéhez váltatlan kötelekekkel van kapcsolva, ép azért f. e. május 3kai közgyűlésökben sajjó fájdalommal érték a' RRdek, hogy ő cs. 's ap. kir. fels. kegy. határozatánál fogva szeretve tisztelt főispánjok a' közvetlen kormányzástól fölmentetett, mely fájdalmas érzéseiket a' fels. kir. szék zsámolyához egy felírásban azonnal megvinni nem késtek. Aggodalom lepte meg akkor a' RRket, mert ő mélyen tisztelt férfutól, ki nek elnöki vezetésével addig dicsekedtek, ki Torontáljő 's bal sorsában fiui részvétellel osztozott, megválniok mintegy lehetetlennek látszott!! mely bússindulatjokat csupán két körülmény vala képes enyhíteni: egyik, hogy tisztelt főispánunk címével tovább is díszesítve maradt, mihez képest nem személyétől, mert ő méltóságát ezentul szinte büszke érzéssel magunkénak, torontálinak vallandjuk, nevezendjük 's utóbbi főispánunknak tisztelendjük, hanem egyenes kormányzásától válván meg elmulasztanunk nem lehet, hogy bucsusztó hozzá -- habár csak a' távolba is -- ne intézzünk, tartozunk ezzel annak elősmérésül, hogy kilencz évig tartott kormányzása alatt megyénk virágzását, boldogságát állhatatos munkássággal előmozdítani törekedett; éltesse őt a' mindenek ura hosszú évekig 's további élte folyamán azon kebelnyugtató öntudatban leljen vigasztalást, hogy hazája 's királya iránt tartozó köteleseit mindenkor híven teljesíteni iparkodott, találjon gyönyörködést abban, hogy hozzája egy megye tisztelete csatlakozik.

Fájdalomenyhítő másik körülmény volt, mint ezt a' Rdek ugyancsak f. e. május 3ki közgyűlésökben már kijelenték, hogy ő cs. kir. felsége e' megye kormányára ismét oly derék férfut, ki megyei közhivatalokban szerzett érdemei, -- szinte jeles tulajdonai 's közjóra törekvő nemes jelleménél fogvást arra valóban méltó, hívott meg, 's ime! nevezetes nap viradt ma megyénk, midőn főisp. helyettes ur ő nagys. székfoglalási fényes ünnepét ülljük, tizedik ez a' viszszakébesítés óta e' megyében, második pedig 's emlékezetes e' tekintetben, hogy Torontál ismételve szerencsés tulajdon fiában tisztelhetni kormányzóját. Midőn hivatalomhoz tartozó kellemes kötelességnél fogva Mélt. a' RRdek nevében illő tisztelettel 's szinte érzelmekkel üdvözlenni szerencsém van, engedje Nagys., miképen hivatalos pályán gyűjtött érdemeit, habár ezek mint drágakövek önmagokban fénylenek is, néhány szóval előszámlálhassam, hadd lelkesedjék azok hallatára e' megye nemzedéke 's az érdemjutalmaztatásának lehessen tanuja. Mélt. 1816. évben tiszteletbeli alügyszéki minemőségben kezdé meg munkás életét, mely kezdet csak rövid idő alatt lépcsőül szolgálta nagyobb előmenetelre, mert készütsége, jeles tehetségei 's kitűntetett szorgalmánál fogva 1818. évben már főügyszéke 's utána két év mulva főjegyzővé nevezetvén 's e' hivatalt folyvást 11 évig díszesítvén, ez idő alatt ügyes munkálkodása és soha nem lankadó ipara által a' megye közszeretetté annyira megnyerte, hogy az 1831ki tisztujításakor másodalispánvá választatott, mely hivatalnak alig kezdé lenni ékessége, tehetségeitől a' megye ismét nagyobb szolgálatokat igényelt, midőn 1832ben beállott nagy fontosságú 's következtvényiben korszakot szülő országgyűlésre egyes akarattal követnek szólíták a' közbizodalom szavai. Hogy e' dicső állásnak jelesen 's a' közvárazokozás teljes kielégítésével felett meg, tanuja a' közbizalom azon növekedése, hogy 1836ki tisztujításakor megyénk első alispánjává egyhangu felkiáltással megválasztatott, mely évek óta miután időközben kir. tan. cízzel is kegy. felruhaztatott 's országgy. küldöttségi munkálkodásokban szinte hatályos részt vön, Nagys. 1840.

ben mint e' megyének utószor tartott tisztujításakor ujjal megválasztottat szeretett alispánunknak tisztelvén, kitűnő érdemei, nemes lelkiülete, nyájassága 's barátsága elannyira meghódíták mindnyájunk szívét, miként tiszta ömledézzel nyilvánítjuk, hogy ha már a' megyei kormányzásnak változnia kellett, főisp. székünkben senkit örömestebb nem szemlélnénk Nagyságnál, mint kiben e' megye rendei gyermekkorai ismerősüket, rokonukat, barátjokat 's utóbbi időkben kedvelt elnöküket üdvözölheték. --

Fényes a' hivatás, mely Mélt. előtt áll!! mert ha tekintethe veszszük a' megyéknek alkotványunkkal egykoru létét és szerkezetét, mely annyi vészteljes külvihar 's belháborúk daczára mai napig -- bár nem minden hiánytól menten, de melyeket javítani lehet -- fenáll, 's alkotványunk eddigi fenmaradásának egyik leghatályosabb tényezője volt -- ha vizsgáljuk nagyszerű feladást, miszerint nemzetiség 's alkotvány fölött mint ezek nemtőji ernyedetlen buzgalommal örököndek, 's a' kir. széknek, mint a' mellyhez tántoríthatlan ragaszkodás 's dicsőségének fentartása a' magyar nemzetnek vele született fő sajjásága, támaszaiul szolgál, -- ha nézzük alkotványos jogait, miképen szabadon minden erőtetés nélkül egyedül a' választók többségének akarattja szerint megválasztott követek által 's ezeknek a' tanácskozó gyűlésekből szinte szabadon a' többség megállapodása után adatni szokott utasítás mellett a' törvényhozásban részt vesznek, a' törvényeket választott tisztviselőjük által végrehajtatják, a' törvényvel nem egyező felsőbb rendelkezények ellen pedig ezek sikerbe vételét elhalasztva 's felfüggesztve felírást tehetnek, -- ha figyelmezzünk azon önkormányzási 's bírói hatóságra, minél fogvást a' megyék magok területében törvényekbe nem ütköző szabályokat 's azokból folyó mindenkire nézve kötelező végzéseket hozhatnak, a' személyes 's vagyonbeli batorságot, melyek fő alapját teszik a' polgári társaságoknak, fentartják 's törvényszékeik által az igazságot kiszorgáltatják, el kell ismérni, hogy illy törvényhatóság kormányzójának lenni fényes hivatás!

Azonban más részről az is tagadhatlan, hogy azzal terhes kötelességek vannak egybekapcsolva, kivált mostani időkben, midőn a' jelen nemzedék századok mulasztását pótolni kénytelen; midőn a' korszellemmel fölébredt 's többé el sem fojtható haladási eszmék vélemény-különbségeket 's ezekből folyó surlódásokat idézvén elő, a' közczélra törekvés különféle utai közt gondosan kell megválasztani azt, mi szeretett hazánk 's koronás fejedelmünk egymástól soha el nem különíthető javának 's dicsőségének elérhetésére vezet, tisztes alkotványunk majd ezer éves életfája most szorgalmas ápolatásra vár, mely közben a' korhadrt részek irtogatása, 's abba új sarjaknak századunk kívánati szerint való beoltása szerföltt ügyes kezeket igényel, hogy így amazoktól megtisztulván, ezektől pedig felüdülten újabb 's erősb életre emelkedvén a' régi törzs, olly terebélyes ágakat hajtszon, melyek alatt e' szép ország minden lakosa elegendő ótalmat 's biztosítást találjon, a' megyéktől pedig, melyek az alkotvány fájának fentartására 's éltetésére hivatvák, elővigyázattal távoztatni kell minden olly irányt, melyek ingerültséget vonhatnak magok után, nehogy a' megyék termei, mint az igazság- 's törvényességnek szentelt templomok, pártküzdések 's viszszatorlások színhelyévé válván, alkotványos békes fejlődésünk a' közjó-előmozdítás gátolásával 's tetemes sérelmével hátramaradást szenvedjen. Igazság-szeretet 's mindenki jogainak tiszteletben tartása a' legjobb politika, melylyel országokat 's testületeket sikerrel kormányozhatni. Az átalakulás ezen szakában illy kétes jóvendőjű időkben lelki nyugalommal szemléljük Nagyságotat megyénk kormányán 's midőn bizton reméllnök, hogy mint e' megyének szeretve tisztelt főisp.-helyettese tanácskozásinkat részrehajlatlansággal vezetendi, naponként inkább szilárduló nemzetiségünket velünk együtt ótalmozandja 's egyesült erővel oda munkálánd, miként a' közterhek közviselése, az alkotványos jogok kiterjesztése 's törvény előtti egyenlőség mint a' közvirágzás egyedül emeltyüinek megállapítása által hazánk 's megyénk jóllétét 's boldogságát eszközölhessük, fogadja Mélt. viszont azon ünnepélyes ígérletünket, hogy alkotványosság 's törvényesség vezérlegette lépéseiben, jöltevo szándékaiban teljes bizodalommal, leghajlandóbb egyetértéssel követni, 's erélyes igyekezettel támogatni polg. kötelességünknek ismérndjük. -- Hátra vannak még bucsúszavai a' megyei tisztikárnak,

mellyel Nagyszélsőségét, kellemét ollispánsága al azon időszakadja Nagy béketerőseül győződve áll Mellyek utá kormányzón dűekkel ösz hajlamiba, pártfogásab vanjuk: tart kélso időkig édes hazánk dopsága elő

Az alap sely em-eg ben mivel sepe vo szegzárú gyeházban re fétéik által a által. --

A' p es darabok f. év geli 10 óráto lantók. Részv ényeseknek Részvények leti pénztárn letbeni tükör öszszes müt sept. 14kén r t. cz. részvéti lletel kéretn Rittler S á

Adako

tárába f. e. zó részlete Stipula Józ Liptay Laj és Hermina mann testv Adakozáso ner Albert vora Györg tanuló 9 Mihály egy berényi ale olvasó-egy Tamás, Ju ként 2 ft.; muel, Kar István, Lip Aloiz, Kon Rudics Dé rág Mihály Janos, Mu 1 ft.; Verz Magasház gyenként haly egye Szilárd, F Sándor, B Lajos, Dá tal, ifj. Ka macies R nos, Orbá Olajos Pá Palkovics valaki, T zsef, S. C Lenk Ág guszt, So nos egye J.P.S.,K Együtt 1 ft. 17 kr.

Adag is, tai hivata tük olvas közgyüle lítették e' lapok b, miké társaság dott; mi tarthatna szerint a 60 ezern

mellyel Nagys. egy elnökben annyira megkivántató szelidségét, nyájasságát 's a hivatalos élet minden kellemeit oly bő mértékben érezte, hogy viselt alispánsága alatt mindnyájan örömmel szolgáltunk, 's azon időszak örökre felejthetlen marad előttünk, fogadja Nagys. szíves hajlamiért, bölcs tanácsaiért 's béketűrőseért forró köszönetünket, 's legyen meggyőződve állandó tiszteletünk és szeretetünk. Mellyek után Nagys., mint ünnepélyesen beigtatott kormányzóknak meggyéket általjában minden rendűekkel öszvesen 's egyenként szívességébe 's becses hajlamiba, köznépüket pedig különösen hathatós pártfogásába ajánlván, legtisztább szívérzessel kívánjuk: tartsa meg a Mindenható Mélt. becses életét késő időnkig, dicsőségesen uralkodó fels. királyunk édes hazánk hív szolgálatára, javára 's meggyéknél boldogsága előmozdítására. Éljen!

Az alapszabályok értelmében a tolnai szeder-cely-em-egylet öszi közgyűlésének határnapja ez évben mivel szeptember 15-re, vagyis az azzal ütközésben levő szegzárdi vásár napjára esik — Szegzárdon a' ns. megyeházban reggeli 10 órakor megtartandó szeptember 18-ra tétetik által a' f. é. aug. 18-án tartatott választványi ülés által.

A' pesti mű egyesülettől megvásárolt műdarabok f. évi sept. 9-től fogva sept. 14-ig naponként reggeli 10 órától esti 5 óráig a' városi redoute-épületben láthatók. Részvényeseknek szabad bemenetök van; nem részvényeseknek pedig csupán részvényesek társaságában. Részvények f. évi sept. 14-ig kizárólag kaphatók egyesületi pénztárnok Klausz A. L. urnál a' városi színház-épületbeni tükörraktárban. Az egyesület által megszerzett öszvesen tükörraktárba alá bocsátása történik f. é. sept. 14-én reg. 9 órakor a' redoute-épületben, mellyre a' t. ez. részvényesek minél azamosabban megjelenni (isztelettel kéretnek. Az ig. választvány meghagyatból. Közli R i t t e r S á n d o r, egyesülettitoknak.

Adakozások. A' Reguly-társaság pénztárába f. e. augusztus 7-től szeptember 2-ig következő részletek folytak be: A) Ré sz vé ny e k 1845-re: Stipula József 6 ft.; Milotay József, Faisz József, Liptay Lajos, Pápay Ferencz, Cseremiszy Miklós és Hermina; Kovács Mihály, Linzbauer Ferencz, Neumann testvérek, Bedly Fidel egyenként 2 ft. — B) Adakozások: Csapody Pál, Wodianer Rudolf, Wodianer Albert egyenként 20 ft.; Fröhlich Frigyes, Zsivora György egyenként 10 ft.; sárospataki felsőbb tanuló 9 ft. 5 kr.; Prodanovics Dániel, Fogarassy Mihály egyenként 5 ft.; Ledniczky Mihály 3 ft.; jászberényi alesperesi kerület 2 ft. 30 kr.; jászberényi olvasó-egylet Jonás József, Török István, Kunszt Tamás, Juranics kanonok, Schwarzl Ferencz egyenként 2 ft.; egy névtelen 1 ft. 20 kr.; Szatmáry Sámuel, Karácsonyi László, Gyertyánfy János, Molnár István, Liptay Lajos, Poor Jenő, Szaif Lipót, Mihály Aloiz, Konez János, Nagy Márton, Bilkey Lambert, Rudics Dénes, Faddy Kristóf, Horváth Ágoston, Virág Mihály, Szalay Flórián, Sanka József, Korponay János, Muhoray András, Delinger János egyenként 1 ft.; Verzar Emanuel, Schreiner József és Károly, Magasházy Nina, Györfy László, Rózsa Ferencz, egyenként 40 kr.; Barány Ágoston, Gesztessy Mihály egyenként 30 kr.; Somosy István 24 kr.; Dely Szilárd, Hollós Mihály, F. L., Fodor Antal, Szabó Sándor, Botka Ferencz, Uhlarik János, Mattanovits Lajos, Dániel János, Vukov István, Karácsonyi Antal, ifj. Karácsonyi István, Sztojanovics Mihály, Termaesics Rudolf, Dániel Pál, Varga Ferencz, Anti János, Orbán József, Terhes Lajos, Kopré Ferencz, Olajos Pál, Nádaskay András, Kálniczky Benedek, Palkovics Antal, Majoros András, Apáthy János, 3 valaki, T. I., N. M., Sz. J., Szakácsy, Lácay József, S. G., Faisz József, névtelen, Horváth László, Lenk Ágoston, Vass Virgil, Kurez Menyhért, S. Auguszt, Sokhalmi, Brt.: Haller Ferencz, Czambert János egyenként 20 kr.; Fuchs Tamás 12 kr.; 2 valaki, J. P. S., K. S. Császár Konstantin egyenként 10 kr.; — Együtt 183 ft. 1 kr. — Eddigi öszves bevétel 774 ft. 17 kr. pengő. Antal Mihály mk. társ. pénztárnok.

Pesti takarékpénztár közgyűl. sept. 7-én. Addig is, míg a' takarékpénztári egyesület határozatai hivatalosan közre tétetnének, következőket véltük olvasóinkkal közlendőknek: F. hó 7-én kezdett közgyűléskor mindenk előtt azon értekezések említették dicsérettel, mik takarékpénztárak ügyében e' lapok hasábjain megjelentek. Elmondatték továbbá, miként időközbeni czélszerű kezelés mellett a' társaság tartaléktőkéje 60 ezernél többre szaporodott; mi oknál fogva most már osztalékra is számot tarthatnának az illetők. Kimondatték határozatkép, miszerint állandó tartalékul kiegészítetik a' mondott 60 ezernyi tőke 100 ezerig; 's ennek 6 pctes kamat-

jai növesztésül a' tőkéhez fognak mindenkor csatol-
tatni. Több oldalról jegyeztették meg, miszerint az alapszabályok értelmében kötelezés 10 évre terjed 's évenként fizetendő 6 pftban van megállapítva; — kényszeríteni tehát egy tagot sem lehet, hogy most egyszerre 40 pftot tegyen le; főleg ha figyelembe vétetik, miszerint kezdetben sokan járultak a' vállalat emeléséhez nemesszivileg olyanok is, kik 6 pftot sem adhatnak ki önmegtagadás nélkül. H-er ur kijelenté, miként ő azon pillanattól fogva, mellyben e' jótékony intézet nyereszkesdő vállalatá tétetik, megszűnik tagja lenni, 's részvényjogáról is lemond. Ezen nemes nyilatkozatot bizonyos ur igen tréfásan fogadta, 's hihetőleg jó osztalék (Dividend) fejében késznek is nyilatkozik az átengedett részvény elfogadására.

Levonva tehát a' kezelési költségeket 's ide nem értve a' 100 ezernyi tartaléktőke évenkénti kamatit — az egész forgalmi tőke 6ik pctje osztalékra bocsáttatik; ámbár K — el nagykereskedő vélekedése szerint illőbb lett volna a' kiszabott 10 év lefolytáig nem kívánni osztalékot, hanem az egész jövedelmet tartaléktőke szaporításra használni. Elettbiztosított intézet (Versorgung-Anstalt) most még szinte elmarad 's a' társaság annyit mond ki, mihez képest főtartja magának a' jogot osztalék alkalmakor megemlékezni a' kifizetett philanthropicus czélról is. Nem akarván megelőzni a' hivatalos tudósítást, csak azt említjük még meg, miszerint a' pesti takarékpénztár forgatásukere zental sokkal tágabb leszen, mivel valamennyi szomszéd megyére mint szinte a' jász kun kerületekre is kiterjesztetik az eddigi hitelezési 's bevételi föltételek mellett és így Pest és Fejér megyén tul — mellyekre volt eddig szabva hatásköre — Esztergom, Hont, Nógrád, Heves-külső-Szolnok, Bácsbodog és Tolna vármegyékre, e' fölött Jászság és két Kunságra is.

Budapesti napló. (Sept. 11-én) Kisasszony napján rényes bucsúünnep tartatott a' budántuli Máriakápolnánál. Ez alkalommal szokott tartatni évenként Leopoldmezőn is ugynevezett népmulatság, mellynek képét adunk tán nem eddeketlen. Mi tehát valóság az ugynevezett Lipót-mező? Egy, a' Jánoshegy északi tájabeli meredkség alá sorult szük völgy! És mikép mulathatni ott? Végtelen porfellegben kiballag a' fővárosi nép, uton utfélen a' nyomor rendtő képeivel, — óbégató koldusokkal — találkozza; (ezek fájdalom, a' magyarországi bucsúk és vásároknak mindenütt szomorú járuléka; de jól remezett városok — 's kivált mulatóhelyeken hatóságig figyelmet igénylenek: a' helyszínen zsufolt néptömeg több csoportban nyakrafőre kering egy pár dudu 's jobb esetben hangolya nyikorgása mellett; tovább bukfenecz-komédia, paprika-jancsi színjátéka tartja folytonos kacagásban bámulóit; azután ismét és ismét porfellegben százankint lehevredve élvezik kiczipelt éteiket, míg egy pár tánczeremben trombitaszóval vígadnak; legnevezetese pedig ama férfiak tömege, kik egres-lével (méregdrága csigervagy lőrével) nyakig telve, ordítanak. Képzelen a' nyáj-as olvasó ködfátyalképet ez eleven alakokkal 's némi zajjal: legjobb ábrázata ez ama zöldmulatsági jelenetnek, mellyben a' józan rész csak mosolygva bámul és bámulva sétál. A' tilalom-táblán olvasható, hogy e' helyen 's környékén a' lődözés tilos, ennek tanúsítására mégis majd perezenként puskaropogások hangzanak, sőt a' bokrok közé települteket léptenkint ropogtatók riasztják fel. Ez így tart estig; midőn a' nép ismét haza özőnlük, azon változattal, hogy a' környező felleg arányosság végett agyába is átszivárgott 's végzi a' fölséges mulatságot. — A' nm. helytartótanácsból a' helybeli városatósághoz leirat kéreztet, mellyben ez fölszóltatják a' fens. Nádor f. hó 22-én 50 évesse válandó kormányzatának ünnepélyes emléktétele 's dicsőítése végett a' polgári őrseregnek ez alkalomkor a' budai várba átszállítására. 'S e' tekintetből minden készület megtétetik, hogy ez országos örömnep az egész hazának adandó példaul különösen a' fővárosban valódi 's méltó díszszel ünnepeltessék meg. Akkorra már a' vasut váczirésze is kész leend, mert rajta oly gyorsasággal működnek, hogy hírszerint még fáklyavilágnál is szándékoznak dolgozni; a' szükséges sinek megérkeztek; ezek mind külföldön készültek, csupán azért, mivel a' hazában létező oly dúz vasbányák mellett nem bírnak oly munkaképes vashámorokkal, mellyek e' czikket kiállítanák, mi miatt a' mivel bírnak is, feldolgozás végett külföldre kényszerülünk küldenit 's többszörös áron sajátunkat más-sá edzett vagy idomított alakban visszavásárlani. — Dohányzókr a' nézve igen fontos számvetést közöl egy orvosi lap, 100 dohányzó közül 26 tüdőszorvadásban, 10 göth vagy göthösségben (asthma, nehéz lélekzés), 3 gutaütésben hal meg; 25 pedig köntöse szagát annyira fertőzteti be, hogy a' tisztáktól három lépésnyi távolságra kell járniok; továbbá minden 1000 szivarozóból legalább három tüveszélyt okoz. Magyarország 12 millió lakosának bizonyosan harmadrésze, tehát 4 millió, dohányzik; köztük tehát 104,000 tüdőköros, 40,000 göthös (asthmaticus) lehet 's 12,000 gutaütésre juthat. Egy millió önmagát kiállhatlanul szagosítja 's 1200 véletlen károkat okoz. Hányat térít meg ez adat azok közül, kik honflag, emberbarátilag vagy — ha épen — önzőleg is gondolkoznak? — Az 'Ungar' igen szomorú eseményt közöl, miszerint bizonyos vi-

déki kereskedő, itteni házakról 22 ezernyi öszveszet föl-szedvén haza indult, elváltván előbb vele jött náttól; utközben rabló támadja meg 's mindentől kifosztva otthon tönkre jut. Kevés idővel e' történet után kiviláglott, hogy a' r. bló nem más volt mint a' hátramaradt flu, ki atyja nyomorán akart hálátlanul magának jóllétet eszközölni. — I-kervárosi iparlovagunk ismét új, eszélyes találvánnyal szereznek magoknak nyereséges időtöltést 's alamizsnát, így mult napokban egy nagy kosárba ülvén cimboráji által magát a' házhéjra felosigáztatta, 's öszszeszedvén a' padlason minden ruhát megint esendesen lebocsáttakozott. A' sükerült műtét után természetesen osztoztak a' zsák-mányban. — Egykor szót emeltünk a' boltörök szaporítatása végett; e' mellett szól közelebb az országuton történt boltrablás is, hol egy éjjel nevezetes öszszeg kötelez-vényt 's készpénzt is oroztak el, 's hol a' boltulajdonosok gondatlansága vagy helytelen fősvénykedéséből történt ez 's történetik még számtalan más méreny is. Valaki egy nagyhidutezai igen dúz szivarbolta menvén szivart kért; erre a' kereskedő megdörzsölvén kezeit kérde: mivel szolgálhatok — echt, vagy honi? A' vásárló honit vett, 's egyiket szája megrottásával félig elfüstölte, a' többit elszórta. Nem akarnók hinni, miszerint a' magyar pénzből gazdagodó, honi néven akarná a' jó magyar dohány hitelet esőkenteni, hogy aztán annál több echt adhasson el! — Egy arszlán a' váczu-utczában lovagolván szerencsétlenül hitelezőjére bukkant; jó nyerges paripája megtetszett a' hitelezőnek 's kéré amaszt, hogy míg lovát megpróbálja, szállana le; arszlánunk engedett 's a' gyanított malheur megtörtént: ugyanis az ügyes szabó egy is-tenhozzadót, 's azt kiáltván: 'fizesse meg az ur contóját,' elvágatott. Azóta dísz-utczáinkban kevesebb elgázolási veszély fordul elő. — A' városi magyar polgárórhad tábori gyakorlatokat tart; ugyanez mult vasárnap a' lövész-intézetben társalgási mulatságot tartott; hol ez alkalommal egy Amerikából került hazánkba — Punecki, mint több lap említé, timár 's egy börgyár rész-tulajdonosa, ki egyszers-mind honi börgyárt állítani nem volna idegen, ha szükség-sége segélyben részesülhetne, — indus öltözetben 's hasonlag szerszámzott paripán lovaglott a' bámész sokaság előtt. Punecki 11 évig lakott Amerikában 's hazája nyelvét folyvást beszéli, sőt mindkettőhöz forrón ragaszkodik. — Mult szombaton egy iszonyú süvöltözés, ordítózás, czivakodás 's tb. kalauzolt fáklyás zene oly zajongást idézett föl városunkban, hogy azt méltán alkotványos éle-tünket mocskító legbotrányosabb jelenetek közé számí-tanák; jellemzésére annyit elég említenünk, hogy a' fák-lyások egy része egyik kezében fokost vagy csakányt tar-tott 's végre az öszszekoczezanásban nem egy fáklya sa-ját tartója hátra is méretett. — Irodalmi terményink kö-zül nevezetes a' Bajza által írt, 'Világtörténet,' mellynek első füzeté megjelent, 's e' név hiedelmünk szerint min-den dicséretet vagy ajánlást fölöslegit. Figyelemre méltó: 'Egy szó Hunniában, mikép lehetne a' közzsűkség fődő-zésére néhány millió forintot évenként gyűjteni mindenki terhe nélkül? Irta egy igaz honfi. De méltányos említés nélkül Hanák J. Természettörténetét sem mellőzhetjük, kinek buzgóságát a' természettudományban ismervén, töle mindenesetre csak jót várhatunk. Munkája első, esinos nyomatú 's tiszta díszes színezetű rajzokkal ellátott füze-te megjelent, 's Hartleben és Altenburgnál kapható. Iro-dalmunk néhány év óta csakugyan legtöbbet köszönhet Hartleben szerencés 's minden szempontból korunk kívá-natit kielégítő, gyönyörű kiállítású vállalatának, mi annak tanuja kétségtelenül, hogy mind az írók mind a' munkák meg-választásiban ildomos tapintattal 's eszélyes tanácsadó-kal bír. Vannak még előttünk: 'Myrthus-Lombok' Kará-sonról. Költőjük ihletet érezvén magában egyedül a' vé-gétt írta e' könyvecskét, hogy a' Kisfaludy-társaság né-hány tagjaitól, névleg: Bajza, Czuczor, Schedel uraktól rendszeres bírálatot nyerjen. — Mult számunkban érin-tettük esemény — mint később értesülénk, nem azért ma-radt komolyabb eredmény nélkül, mintha az egész játéku volt volna tervezve; — hanem mivel a' formák megtartá-sával kimélet 's lovagiasság párosultak.

Spanyolország.

Aug. 15-én kelt udvari rendelvény közli az ujan kinevezett senatorok névsorát; a' szám ellen kifogás nem igen van, de igen is az egyedek ellen, ki a' mos-tani kormánynak részint tagjai, részint mindenben bökölöji. A' kinevezettek száma 65. Legelől említet-tek Baylen hg, Narvaez, Castro Ferreno, Fernan-do Munoz rianzaresi hg. ezután következik 14 püspök, fejük a' sevillai bibornok-érsek; utánok Isturiz, Cas-tro, Pezuela, Viluma, Francisco Zea Bermudez, Lope-z Ballesteros, Altamira, Velasco, Cafranga 's R-vas volt ministerek; ezek után egy csapat tábornok, kik közt leginkább a' férfias jellemű Concha tünik ki, végre a' grandok és lovagok osztályából néhány mi-niszter-barát. — A' mult számunkban említett mad-ridi lázadás teljesen lecsendesült, a' boltok 's lak-helyek ismét megnyitattak, az elfogattak fölötti ité-lendésül pedig hadi törvényszék rögtönzöttetett; melly tizet várfogságra, egyet pedig halálra ítélt; ez utób-bi igen szerény 's békés jellemű szabólegény volt 's vádul csak az hozatott ellene, hogy a' fegyveres erő parancsnokát kövel meghajtá; majd fél Madrid közbe veté magát az illető főtisztnél megkegyelmezésért, de ez hajthatatlan volt 's másnap az elítelt golyó alatt vérzett el. Mazaredo tábornok szinte meghajított az ütközet terén, de a' tettest — nem tudni azonban, hanem

ártatlan? — elfogatván a főhelyre hurcoltatá, hol reá önkényleg 200 botot vágatott. Ez aztán alkotvanyos szabadság! — A Gaceta aug. 23án közli az újabban kinevezett senatorok második lajstromát, köztük 11 grand, 19 miniszter és exminiszter és számos tábornok olvasható.

Anglia.

Irlandban meggyült a brit kormány baja; egyrészt a repeal fenyegeti Irlandnak az anyaországtól elválasztásával, más részről pedig az orangisták folytonos és ingerült összeseregléseik zavarják a lakosok csendét. Ez utóbbiak aug. 21. Lisburnban jöttek össze igen számosan, 106 helységből egyenként 30 fő; mindegyik családi vagy helyhatósági címével, zászlókkal és szabadsági karddal ellátva, megjelentek pedig azért, hogy erejüket egész hatalmában láttathassák, hogy forradalmat hirdessenek 's a ministeriumot Wattson és tisztviselőse elbocsátásaért kárhoztassák. Helyszínén Verner ezredes indítványozá, mondaná ki a gyűlés: hogy Wattsonnak Antrim grófságban alhelytartóságtól elmozdítása nem más, mint az önkényes hatalomnak zsarnoki gyakorlata, melyet a törvénynek sem betűje, sem szelleme nem igazolhat; ennél fogva a gyűlés oly nézetű, hogy a kormány — ha csak legkevésbé is következetes akar lenni, vagy megfosztandja azon 23 tisztviselőt is hivatalától, kik a mult orangista gyűlésben részt vettek, vagy pedig a letétetett Wattson is visszahelyeztetendi. A dolgot már oda jöttek tapasztalá a gyűlés, hogy közönséges mérközés kísértessék meg: vajjon a kormány erősebbé, vagy az o-

rangisták? — A Times habár elismeri, hogy Peel Wattsonnak hivatalától megfosztása által megsérté ama népjogot, miszerint a nemzet gyűlést tarthat, melyben folyamodványokat határozhat és felküldhet: mindazáltal az orangisták korábbi magokviseletét nem helyeselheti, mert ekkép azon szenvedélyeknek, melyek Irlandot már már végsőig esigázták, soha fék nem vettethetik. Az angol lapok hivatalos jelentést közlenek azon költségekről, melyeket az angol nemzet Afrika partjain a néger-rabszolgákali kereskedés megszüntetésére kiküldött ezirkáló hajók és népségök fenntartására évenként fizet, ezen jelentésből kitűnik: hogy e' ezirkálók 1839ben 80,393 — 1840ben 101,175 — 1841ben 73,954 — 1842ben 94,026 — 1843ban 88,239 és 1844ben 217,527 font sterlingjébe kerültek a' kormánynak. Ezenkívül az ezen hat év alatt megszabadított négeres szállítására, fenntartására 'stb. költött a' kormány 150 ezer fontot, szóval 1838ki december hóitól, egész 1844ki decemberig 346 hajó fogatott, 's az illető törvénysekektől itéltetett el; közülök 66ton akkor, midőn elfogattak, csakugyan találtak rabszolgák, a' többi 250 csak a' szükséges készülékekkel volt e' célra ellátva; ezen hajók az itélet kimondatása után eladtak, 's belőlök mintegy 100 ezer font st. vétetett be, mely összegből 67000 font a' ezirkálóknak itéltetett oda, kiknek ezenfelül az általok megszabadított rabszolgákért jutalom fejében még 88135 's teherpénz-jutalmul 114.668 ft str. jár. Az ollyatén elfogott hajókért pedig, melyeket az illető törvényseke rabszolgakereskedésieknek el nem ismért, kártalanítás fejé-

ben fizetett a' brit kormány 1405 font sterlinget. — Az ágostai közöns. lap szerint Gordon angol követ az ausztriai udvarnál kormányától engedelmet nyert némi kirándulásokra, mely időre hivatala gondjaitól felszabadított 's a' követ ur ezen szabadságot használva gyaraki özvegy Grassalkovich hezgnével szül. Eszterházy hgnével, egy társaságban Holland megtekintésére utazott el. — Sz. Ilona szigetén f. é. június óta hirlap indított meg. Napoleon halála óta ez az első. — A' Chronicle dicsőreleg emlékezik Victoria utazásáról, kit e' közben minden nyelvű jelentések legkedvezőbbben jellemzenek: ezen megemlékezésre a' bremai lap felel: „A' rajnai ünnepek, dacára a' sok zenének, nem épen kielégítőleg ütöttek ki; Victoria mindenütt igen egyhangulag viselte magát; sőt a' reá várakozó poroszok majd megbotrányozának, hogy midőn ők egész díszben fogadják őt Aachennél, Victoria csak egyszerű úti köntösben, 's Albert hg. polgári ruhában, rendjelek nélkül fogadják az üdvözléseket; ide járul még az is, hogy az angol vendégek sokáig vártának magukra az asztalnál, (a' német ritkán beszélhet valamiről, hogy az asztalt elő ne hozza) 's midőn megjelentek, úgy nyilatkoztanak, hogy csak kis társaságban ohajtanak enni 's e' miatt sok német tábornok és főhivatalnok az előszobában kénytelenített megszorulni 'stb. Ezekből az érintett lap azt akarja következtetni, hogy Victoria nem népszerű királynő (?) de talán csak az egyszerűséget nem kedvelő piperékedőknek 's a' vele lakomázni ohajtott, de vágyuktól elűtött hiúknak.

73dik szám.

ÉRTESÍTŐ.

1845.

Gőzhajózási jelentés.

A' es. kir. szab. dunai gőzhajózási-társaság részéről közhírré tetetik, hogy 1845ki másod-félévre egy egész részvényről: 12 fr. 30 kr. félrészvényről: 6 fr. 15 kr. járó osztalék, valamint a' kötelevények kamatai is 500:ól 12 fr. 30 kr. p.p. 's a' szeptemberre szóló szelvények előmutatása mellett f. é. Szeptember 1jétől kezdve a' középponti pénztárhivatalnál Bécsben (Bauernmarkt nro 582) valamint Pesten a' gőzhajóhivatalnál is fölvehetők. A' gőzhajózási hivatal 3—3

Fi-nevelési jelentés.

Alulirt azon t. cz. szüléknek, kiknek bizalmokat továbbra is bírni, vagy ezutánra megnyerni szerencsés, tisztelettel jelenti, miszerint: növeldejében táp- és szállásbeli ellátás mellett, egy köz és váltójogi ügyvéd ur vezérlete alatt, minden gyakorlati (gymnasialis) tanulmányokban, magyar német francia nyelvben, zongorán 's egyéb művészetekben 500 vto fr. évi díjért oktatódnak gyerekekre nézve értesítéseket csak october közepéig adhat és fogadhat el. — Maj or szül. Kopál Róza a' herznasi királyi intézetben kiképzett önálló nevelőnő, Pesten Magyar-ut-sza 540 szám.

Hálás köszönetet mondván azon lelkesítő bizalomért, mellyel a' t. cz. szülék leánynevelő intézetemet, ennek megnyitása óta évről évre kitünőbbnek-gyeskedtek megítisztelni, fölháva érzem magamat ezennel közzé tenni, miszerint merőben alaptalan azon rólam itt 's a' vidéken mostan terjesztett hír, mintha én vállalatommal felhagyni szándékoznám, sőt intézetem virágzására tovább is minden tölem telhető áldozatot megtenni élttem legszebb föladatainak tekintvén teljes tisztelettel kérem a' t. cz. szüléket, kiknek talán céljuk kedves gyermekeiket intézetembe adni, hogy azok behozatalával, a' tanulási ny. év épen most kezdődvén, kés-

Hirdetés.

A' n. méltóságú magyar kir. udvari kamara rendeléséből ezennel közhírré tetetik, hogy f. évi october 14kén a' marmarosi kam. igazgatóság épületében követhető gabonamennyiségek beszállítása fog nyilvános árverésre kitétetni, és a' legkisebb árt kívánóknak szállítás végett átengedtetni.

A' beszállítandó gabonának mennyisége következő, és pedig:

Table with columns for location (Szigetre, Husztra, Bustyaházára, Király-Mezőre, Körös-Mezőre, Rahóra, Vissóra) and quantity of goods (buzából, rozs, kukuriczából, zabból).

„ kukuriczából 880 „ „ zabból 600 „ Tisza-Ujlakra „ buzából 200 „

A' kötetendő szerződéssel megállapítandó gabonamennyiségnek fele 1816ik aprilis utolsójaig az erdő-számtartói hivatalokra nézve pedig június utolsójaig, másik fele pedig mulhatlanul szeptember 15kén 1816. helyre szállítandó léssen, ni mellett még föfeltételül tetetik, hogy a' gabona átadásánál minden pozsonyi mérő a' buzánál 80, rozsnál 78, kukuriczá-nál 80 és zabnál 47 fontot, legalább is nyomjon.

A' kiknek tehát ezen gabonaszállításokat magokra vállalni kedvök volna, ezennel felszólítatnak, a' mondott napra Szigeten a' marmarosi kir. kam igazgatóság épületében, délelőtti 9 óráig vagy személyesen, vagy törvényes hatalmazottjaik és képviselőik által megjelenni, vagy írott 10% készpénzből vagy statuskötelevényekből álló bánatpénzzel ellátott, bepecsételt ajánlataikat legfőbb folyó évi october 13dikán estig azon meghatározott nyilatkozattal benyújtani, hogy az árverési feltételeknek előre is tökéletesen alávetik magokat. — A' személyesen vagy törvényes hatalmazott és képviselőikkal megjelénőka' mondott 10% bánatpénzt f. é. october 13dik napján a' sziget kir. tisztartóságnál nyugtatvány mellett letehetik, a' nyugtatványt az árverési kiküldöttségnek az árverés napján előmutatván, még az is észrevéteik hogy

ni ne méltóztassanak. Pest, aldunasor Nemeshegyi ház, 47 szám, 2 emelet. Mayerfy-Veninger Ludmilla.

Híradás.

Értesemre esett, hogy t. n. Pest vármegye tölölczében letartóztatott báró Braunekker Mathild és Szentál Ferencz, ki mint ügyvéd egykor dolgaimba befolyván, náta több leveleim és más irásaim maradtak, — a' mint kérdés alá vett tetteik iránti tisztvizsgálatból legközelebb külsőt, hogy aláírásomat utánozván, az én nevemre is több rendű. nevezetesen 3000—18000—26000 ezüst forintra szóló hamis váltókat is készítettek, mely gonosz tettüknek ezennel is ellenmondván, azon hamis váltókat részemről semmiféleképpen nyilatkoztatom, ovásképen kineknek tudtára adván, hogy én soha semmiféle váltó: alá nem írtam, 's ki nem bocsátottam; azért is a' kiknél illy váltók találtatának, azokat a' fentisztelet t. n. vármegye főügyvédjénél t. Bereczky Antal urnál ni hamarabb bejelenteni el nem mulasszák. — Zsadányi és Török szent miklósi Almuzy János.

Ötletadás. Fömgü Eszterházy hg bujáci uradalmához tartozó különféle erdőrészekben Pesthez közel f. évi november 1jén megnyitandó vágásokkal tölgyfa 245 — gyertyánfa 340 — cserfa 320 öl, árverés utján a' legtöbbet ígérőnek sept. 21én a' turai tisztirodában fog eladatni. A' feltételek ugyszint az erdőrészt előlegcs látása iránt a' venni kívánó urak bővebb tudomást a' turai tisztirodában kaphatnak. Turán sept. 4én 1845. 1—3

A' gödi uradalom részéről — Pesttől 2 órányi távolra — Dunakeszi és az Alagi szőlőkben az uradalom illető borbalmazás, ugyszint a' gödi majorsági szőlők idei termése sept. 20kán Dunakeszin a' vendégfogadóban reggeli 9 órakor kezdendő nyilvános árverés mellett, a' legtöbbet ígérőnek el fog adatni, előleges felvilágosítással szolgál az uradalmi tiszt. sz. Gáldó, vagy uradalmi ügyész Agárdy Mihály Pesten M. Dorottya utczában 11. é. alatt. 1—3

azon felek, melyek ajánlataikat írásban adják be, egyszersmind pedig személyesen is meg akarnak az áresökkenetésen jelenni, az illető kir. kincstári pénztárak e' betett bánatpénzről szóló eredeti bizonyítványát a' pecsét alatt benyújtott ajánlathoz kapcsolják, a' szóvali áresökkenetésnél pedig csak meghitelesített másolatban tartoznak az említett bizonyítványt előmutatni.

Az árverés és kötelevény közelebb feltételei mind a' magyarkir. udv. kincstári számvevőszéknél Budán, mind a' marmarosi kir. k. igazgatóságnál Szigeten napoként olvashatók. Budán, augusztus 13kán 1845. 3—3

Csőfűtet.

A' rónaszéki kir. kamrai sebési álmolás — mellyel évi fizetésül 300 ft. 12 köből tűzifa, 260 font s. z. 6 szekér széna, 52 pozs. mérő zab, 6000 ölnyi rét, 20 pozs. mérő buza szabott aron, és szabad szállás vannak összekötvé — megürült; azok tehát, kik ezen helyet megnyerni Dunavizállás Budán sept. 6kán: 8' 2" 0" a' 0 felett.

Gabonár váltó garasokban.

Table with columns for location (Pesten, Pozsonyban, Győrben, Baján, Mosonyban, N. Szombatban, Ujbecsén, Miskolczon) and exchange rates for various goods (Tisztabúza, Kérezes, Rozs, Árpa, Zab, Kukorica).